

8 יא 2
22.11.91

הולדת זומה בדרום-אפריקה

מאת שלמה פריה

בתחילת שנות הששים זנחה דרום-אפריקה את השבטיות

האפריקנרית וכללה אירופאים בדגירתה הלאומית. עם ביטול חוקי האפריקנרית נכבית לאומיות דרום-אפריקאית חדשה, שאין לדעת את אחריתה

התרחבות הנוצרית-האדוקות בדרום-אפריקה ובי רק האפריקנרים הם קלוויניסטים. האוכלוסייה האנגלית היתה ליברלית מדי, לטעמי, והוא הכחין כי היא לוקה בחולשה מוסרית העלולה להפילה טרף לקמוניזם הביורלאומי. על רקע זה יזנו מה טעם ביקשה המפלגה הלאומית להיזקק מתובלענים הברזי וכל שום מה טרופה ניסיונות של מפלגת האיחוד לעודד הנהיגה מאנגליה.

ואולם מגמה זו לא יכולה להישאר דומיננטית לאורך ימים. היא היתה רלוונטית בשלב ההתגבשות של השבטיות האפריקניות. התפתחויות פוליטיות ביורלאומיות עם התפתחויות סוציאליסטיות חשודות מאד בשריב השטח האפריקנרי - הבלטת כוח היא עיר מאסווי - וכו' הדרומיננטיות הכללית של האוכלוסייה האנגלית הביאו לידי תהליך מתבסס של החזרת נבולותיה של האומה.

וכך, בתחילת שנות הששים, זנחה האפריקנריות את האקסולוסיוויות שלה ואימצה אל חיבה גם מבני האזרח לטייה האנגלית. ראש הממשלה הנריק שוורד, למשל, הציג מושרות ממשלתיות גם לאנגלים, ושפשו ביטיים המדיטיים לאומיות אירופית בדרום-אפריקה ולא דווקא לאומיות אפריקנית. בעת כהונתו המשיך ג'ון פרסטור בקו זהו.

אך המעניין הוא שהרחבת נבולות האומה לא הועמדה כאיטיטוה לדומיננטיות האפריקניות. ארבעה גבולות האומה דווקא כנורם המנטה את הדימוניזיות האנתרופותרותית שלהם. על מגמה זו הקלה העובדה שבכל שנות הליבריות חזק לא היו הנבילים עשירים בז שתי הקבוצות הלכנות. המנהיגות האפריקנית הגיעה למסקנה פרוקסלית, בייחוד לאחר התבססות המפלגה הלאומית בשלטון (שהגיעה לשיא בכוחות של שנת 1958), שטיכוייה של השבטיות האפריקניות להמשיל ולהתקיים תלויים דווקא בהרחבת מושג האומה. פרדוקס זה כפול לכאורה, הואיל המגמה מושג האפריקנרים כבחירות, החל ב-1948, היתה לנטישת את מפלגת האיחוד ולהסתופף בצלה של המפלגה הלאומית.

אלם פרדוקס זה הוא מטוג הפרדוקסים הניתנים לוסבר: דווקא הניסיונות להרחיב את נבולות האומה הביאו לידי הנלית הפרטיקולריזם האפריקנרי. ההגדרה הלאומית החדשה של תחילת שנות הששים היתה רחבה יותר וכללה את כל האוכלוסייה הלכנה. ההנהגה האפריקנית גרסה עתה שהמטרה של קיום שבטי, פיי-דוערס סטגנייה מסוכנת. על כן, דווקא שמיזם של הערכים האנתרופותרותיים האפריקנרים הייבנה החדש גבולות הלאום עד כדי כלילת האלמנט האנגלו-אפריקני כן.

לענייני שאלות ש בתחום האנתרופותרותיות לחזרה מגמה חדשה בתחום מדיניות החוץ, שקייקה אופיינה מדיניות ה-1960.

התכתבתי עם מריצה לויסטרית וחסים ביורלאומיים באוניברסיטת השנתון

ייחודה הלאומי של הקהילה האירופית בדרום-אפריקה טמון ביסוד האפריקני (בנרידהולנדי) שבה יסוד זה גיבש את יישות הלאומית הפוליטית על כסיה דבקות בערכים תרבותיים ששורשיהם בדת הקלוויניסטית ועל כסיה של מאבק אלים עם שבטי השחורים ועם הנרי-סיה בתקופה שלפני האיחוד. ערכים חיוניים (קלוויניזם) וערכים שליליים (מאבקים אלימים) גם היו עמרו אפוא ביסוד הניבוש הלאומי האפריקנרי.

אם אפשו להתחקות ברייקנות אחר המבנה הסוצי-היסטורי של נבית אומה ולכן אין לקבוע מה מערכים אלה היתה התשומה המכרעת לגיבוש הלאומי. אולם אפשר לקבוע בעיקרון המכרעת לגיבוש הלאומי. אולם כבעלות ערך שלילי, כדוגמת מלחמות, מאבקים סוצי-אליים ואסונות לאומיים, חן גורם חשוב ביותר בתהליך של גיבוש לאומי שרודי מעטם הנהיגה מעלה והתגבשות הלאומית על גם את הייחוד האנתרופותרותי והיסטורי של הלאום ומגמה כזאת של ייחודיות יצי-רת קונפליקטים וגם נידונה מוחם באופן דיאלקטי. ייחודה של האומה האפריקנית היה אטיטוה לחיוב ואורוסלרסיות והוא בא לכיטי במריניות החוץ הלאר מית ראשית נשקפה לו כמנהיג ממשלת או מדינה. כך למשל סילק הנהיג הדרום-אפריקאי את יאן סמאס ב-1948 העלה לשלטון את המפלגה הלאומית, לא כל כך בשל רעויותיו של סמאס בעניין האפריקנריות (שאנב חובע בנוסח מעורפל מאור) אלא מפני שלא עמד במרץ נוכח ההתפתחות על דרום-אפריקה באלים.

מבאן יזנו חסו העיקרי של הריפולטטייה הדרום-אפריקנית ששללה את התערבות אלים בענייניה הפני-מיים של דרום-אפריקה. קו זה, שהוצג כבעל מאפיין לגליסיטי-הולוטי, כלומר הסתמכות על סעיף (2) 7 של מגילת האלים, היה בעצם מאבק נגד הארגון הביורלאומי שנתמס בתרועת ההנהגה הדרום-אפריקאית כמנסה לכפות על האומה האפריקנית תהליך שיביא לכסוף ליגיטימיות ייחודה.

הרגשת הייחוד של הלאומיות האפריקנית היתה ניכרת בחשש ממגבים פוליטיים וחברתיים העלולים להביא לסמיצת האפריקנרים באוכלוסייה ובתרבות האנגלית.

הסיב לבטא זאת פיס קורבנות, מראשי המפלגה הלאומית, שהוצגו ב-1966 כדי אין לשאוף לאינטגרציה של הצייוניזציה האנגלית שנתרמו את חוסלה אמונם בתחילת ימי האיחוד הפוליטי של דרום-אפריקה. קו, בראשית המאה, הסתמנה מגמה של איחוד מקביל במישור האנתרופותרותי. בין האפריקנרים לאנגלים, אך כאשר גבר חששם של האפריקנרים כי האנגלים מב-קשים להטיעם בתוכם הם קמו לחילתם על נפשם. האומה האפריקנית החלה להתגבש מתוך עימות אלים עם הקלוויניזציה הברזי כמאה ה-19. עימות זה חידר את החוש הלאומי של האפריקנרים וחיזק בהם את ההכרה בדבר קיומם של מאפיני לאום אפריקני. חלק מהמאפיינים אלה נמשכו לום כאידיוסיוקטיים במי-זומם, כגון מנישתם בדבר הייחוד עם נבחר שנועד להפיץ את התרבות המערבית-הנצורית באפריקה. הריפולטטיים מאז נעשו שמור הוזהם האפריקנרית אינרים לאומי מבריע בקרב הלאומנים האפריקנרים. כל כולה של המדינה הדרום-אפריקאית ואיראל ורפובליקניזם שהיא מעלה על נמ, נועדו לשמר את האומה האפריקנית.

גם בתקופה מאוחרת יותר, לאתר שדרום-אפריקה פורשו מתרועענים ובפועל יציל מגמת אפריקנרית

בתחילת שנות הששים נטישו את השבטיות האפריקנרית וכללה אירופאים בדגירתה הלאומית. עם ביטול חוקי האפריקנרית נכבית לאומיות דרום-אפריקאית חדשה, שאין לדעת את אחריתה

התרחבות הנוצרית-האדוקות בדרום-אפריקה ובי רק האפריקנרים הם קלוויניסטים. האוכלוסייה האנגלית היתה ליברלית מדי, לטעמי, והוא הכחין כי היא לוקה בחולשה מוסרית העלולה להפילה טרף לקמוניזם הביורלאומי. על רקע זה יזנו מה טעם ביקשה המפלגה הלאומית להיזקק מתובלענים הברזי וכל שום מה טרופה ניסיונות של מפלגת האיחוד לעודד הנהיגה מאנגליה.

ואולם מגמה זו לא יכולה להישאר דומיננטית לאורך ימים. היא היתה רלוונטית בשלב ההתגבשות של השבטיות האפריקניות. התפתחויות פוליטיות ביורלאומיות עם התפתחויות סוציאליסטיות חשודות מאד בשריב השטח האפריקנרי - הבלטת כוח היא עיר מאסווי - וכו' הדרומיננטיות הכללית של האוכלוסייה האנגלית הביאו לידי תהליך מתבסס של החזרת נבולותיה של האומה.

וכך, בתחילת שנות הששים, זנחה האפריקנריות את האקסולוסיוויות שלה ואימצה אל חיבה גם מבני האזרח לטייה האנגלית. ראש הממשלה הנריק שוורד, למשל, הציג מושרות ממשלתיות גם לאנגלים, ושפשו ביטיים המדיטיים לאומיות אירופית בדרום-אפריקה ולא דווקא לאומיות אפריקנית. בעת כהונתו המשיך ג'ון פרסטור בקו זהו.

אך המעניין הוא שהרחבת נבולות האומה לא הועמדה כאיטיטוה לדומיננטיות האפריקניות. ארבעה גבולות האומה דווקא כנורם המנטה את הדימוניזיות האנתרופותרותית שלהם. על מגמה זו הקלה העובדה שבכל שנות הליבריות חזק לא היו הנבילים עשירים בז שתי הקבוצות הלכנות. המנהיגות האפריקנית הגיעה למסקנה פרוקסלית, בייחוד לאחר התבססות המפלגה הלאומית בשלטון (שהגיעה לשיא בכוחות של שנת 1958), שטיכוייה של השבטיות האפריקניות להמשיל ולהתקיים תלויים דווקא בהרחבת מושג האומה. פרדוקס זה כפול לכאורה, הואיל המגמה מושג האפריקנרים כבחירות, החל ב-1948, היתה לנטישת את מפלגת האיחוד ולהסתופף בצלה של המפלגה הלאומית.

אלם פרדוקס זה הוא מטוג הפרדוקסים הניתנים לוסבר: דווקא הניסיונות להרחיב את נבולות האומה הביאו לידי הנלית הפרטיקולריזם האפריקנרי. ההגדרה הלאומית החדשה של תחילת שנות הששים היתה רחבה יותר וכללה את כל האוכלוסייה הלכנה. ההנהגה האפריקנית גרסה עתה שהמטרה של קיום שבטי, פיי-דוערס סטגנייה מסוכנת. על כן, דווקא שמיזם של הערכים האנתרופותרותיים האפריקנרים הייבנה החדש גבולות הלאום עד כדי כלילת האלמנט האנגלו-אפריקני כן.

לענייני שאלות ש בתחום האנתרופותרותיות לחזרה מגמה חדשה בתחום מדיניות החוץ, שקייקה אופיינה מדיניות ה-1960.

